

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა №27

20.02.2019

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები და მის მიმდებარედ მდინარის კალაპოტის ფორმირების სამუშაოები, მათ შორის ნაპირდამცავი ნაგებობის მოწყობა.

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი; ალ. ყაზბეგის გამზირი N12;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი, ლარსის საავტომობილო გვირაბის მიმდებარე ტერიტორია

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 13.12.2018

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „პროექტმშენკომპანია“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში „საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის“ მიერ წარმოდგენილია, ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში „საერთაშორისო მნიშვნელობის მცხეთა-სტეფანწმინდა-ლარსის საავტომობილო გზის კმ 132-კმ135 მონაკვეთზე გვირაბის შემოსავლელი საავტომობილო გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოების და მის მიმდებარედ მდინარის კალაპოტის ფორმირების სამუშაოებთან ერთად ნაპირდამცავი ნაგებობის მოწყობა-ექსპლუატაციის“ პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პროექტი ხორციელდება ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში, დარიალის ხეობაში და ითვალისწინებს საერთაშორისო მნიშვნელობის მცხეთა-სტეფანწმინდა-ლარსის (რუსეთის ფედერაციის საზღვარი) საავტომობილო გზის კმ132-კმ135 მონაკვეთზე მშენებარე გვირაბის შემოსავლელი საავტომობილო გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოების და მის მიმდებარედ მდინარის კალაპოტის ფორმირების სამუშაოებს, აგრეთვე სანაპირო ზოლის (ნაპირდაცვა) დამცავი ნაგებობების მოწყობას.

საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზის ასეთ სენსიტიურ მონაკვეთზე ალტერნატიული (შემოვლითი) მარშრუტის არსებობა აუცილებლობას წარმოადგენს. საპროექტო მონაკვეთი მდებარეობს მდ. თერგის გასწვრივ 1,2 კმ სიგრძის მონაკვეთზე. საერთო

ფართობი (მდინარის კალაპოტის ჩათვლით), სადაც გათვალისწინებულია სამუშაოების შესრულება შეადგენს 7 ჰა-ს. ტერიტორია მთლიანად სახელმწიფო საკუთრებაშია.

პროექტის განხორციელება იგეგმება მცირეწლიან პერიოდში. სამშენებლო სამუშაოების ხანგრძლივობა შეადგენს 5 თვეს. სამუშაოების საწყისი ეტაპი წარმოადგენს მოსამზადებელ სამუშაოებს, რომლის ფარგლებშიც მოხდება ტრასის აღდგენა-დამაგრება კოორდინატთა სისტემაში და სამშენებლო მოედნის მოწყობა (მოედნის ფართობი დაახლოებით 1700 მ²). შემდეგი ეტაპია ვაკისის მოწყობა, რომლის სამუშაოები განხორციელდება ექსკავატორის, ბულდოზერის და გრეიდერის საშუალებით, სამუშაოების ჩატარების არეალი ძირითადად მოიცავს არსებული (სარეაბილიტაციო) გზის დერეფანს. კალაპოტის ფორმირება ძირითადად ითვალისწინებს მდ. დევდორაკზე ბოლო წლებში მომხდარი ღვარცოფული მოვლენებით გამოწვეული შედეგის სალიკვიდაციო სამუშაოებს, რომლის მიზანია გაუმჯობესდეს მდინარე თერგის კალაპოტი და წყლის ნაკადს მიეცეს შედარებით დაუბრკოლებლად მოძრაობის საშუალება. მდინარის კალაპოტში გრუნტის დამუშავება და მოსწორება განხორციელდება ექსკავატორისა და ბულდოზერების გამოყენებით. 3 მ და მეტი დიამეტრის ლოდების დაშლა განხორციელდება აფეთქებით, მცირე შპურებით. დაგეგმილი საქმიანობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია მდ. თერგის კალაპოტსა და არსებულ (სარეაბილიტაციო) გზას შორის, ლარსი ჰესის სათავე ნაგებობის ზედა დინებაში ნაპირდამცავი ნაგებობის მოწყობა. ნაპირდამცავი ნაგებობის სიგრძე შეადგენს დაახლოებით 250 მ-ს (ხელოვნური დამბა მოეწყობა ადგილობრივი გრუნტით). დამბის ზედაპირზე მოეწყობა ბეტონის ფილები. საგზაო სამოსის მოწყობა დაგეგმილია ასფალტბეტონის გრანულატით, ღორღის ფრაქციით 0-40 მმ, სისქით 22 სმ. გზის სავალი ნაწილის სიგანე იქნება 9 მ. საქმიანობის ბოლო ეტაპს წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის კეთილმოწყობა.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე 2019 წლის 11 თებერვალს სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა მოეწყო ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში. საჯარო განხილვებზე დამსწრე საზოგადოების მხრიდან შენიშვნები/წინადადებები პროექტთან დაკავშირებით არ გამოთქმულა.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზმ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები

გზმ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზმ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის

მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;

2. გზმ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე 4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;

3. გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

4. გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
- პროექტის აღწერა;
- ნაპირსამაგრის მოწყობის სიტუაციური გეგმა;
- ნაპირსამაგრის ჭრილი;
- ზოგადი წარეცხვის მაჩვენებლები;
- საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურის ობიექტების აღწერა;
- საპროექტო გზის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები;
- საპროექტო გზის შემადგენელი ობიექტების, სანაყაროებისა და სამშენებლო ბანაკის shp ფაილები;
- გეომეტრიული პარამეტრების, გზის საფარისა და განივი კვეთების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
- ნაპირსამაგრის განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
- მდინარის კალაპოტის ფორმირების სამუშაოების დეტალური აღწერა;
- სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა;
- ბანაკის განთავსების ადგილის კოორდინატები და მისი ფართობი;
- როგორ მოხდება სამშენებლო ბანაკის სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური წყალმომარაგება, ტერიტორიაზე არსებობს თუ არა წყლის სამარაგო რეზერვუარი;
- როგორ გადაწყდება ბანაკზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხი;
- ტერიტორიაზე გათვალისწინებული საასენიზაციო ორმოს ტევადობა;
- სამშენებლო ბანაკზე გათვალისწინებული საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპი და ტევადობა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი ნარჩენების შესახებ მონაცემები;

4.1 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა: რელიეფი (გეომორფოლოგია); გეოლოგიური აგებულება; ტექტონიკა; სეისმური პირობები; ჰიდროგეოლოგიური პირობები; საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები (უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერასაც).

- **გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების ნაწილისთვის:** ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე; საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გაატიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით.
- საპროექტო დერეფნის საინჟინრო-გეოლოგიური რუკა, საინჟინრო-გეოლოგიური ჭრილები;
- საპროექტო რაიონის გეომორფოლოგიური, გეოლოგიური, ჰიდროგეოლოგიური, სეისმური და ტექტონიკური პირობების აღწერა;
- მშენებლობის დაწყებამდე საპროექტო დერეფანში ჩასატარებელი დეტალური საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების სამუშაო პროგრამა (ჭაბურღილების რაოდენობა, ადგილმდებარეობა, ლაბორატორიული კვლევები გრუნტების ლაბორატორიული კვლევის შედეგები და ა.შ.);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები. მათ შორის ყურადღება უნდა გამახვილდეს საპროექტო დერეფანში საშიში გეოდინამიკური პროცესების (მეწყერი, ეროზია) განვითარების თვალსაზრისით რთული უბნების ადგილმდებარეობებსა და აღწერაზე. მოცემული უნდა იყოს გასატარებელი პრევენციული ღონისძიებები;
- გეოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებული დასკვნები და რეკომენდაციები;

4.2 ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- მდ. თერგის ჰიდროლოგია (ინფორმაცია უნდა ემყარებოდეს კვლევას და გაანგარიშებას სრულად და დასაბუთებულად);
- მდ. თერგის საშუალო წლიური, მინიმალური და მაქსიმალური ხარჯები;
- დეტალური ინფორმაცია მაქსიმალურ ჩამონადენზე, მინიმალურ ჩამონადენზე, მყარ ნატანზე;
- ეროზიული პროცესების შესახებ ინფორმაციას და საჭიროების შემთხვევაში ეროზიის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს კალაპოტური პროცესების და ნაპირსამაგრი სამუშაოების შესახებ;

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ტექნიკის მუშაობისას;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გაატიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით;
- ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე;

- კუმულაციური ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ზედაპირულ წყლებზე, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი, შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;
- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ მცენარეებზე, ზემოქმედების შემთხვევაში, ინფორმაცია ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ხე-მცენარეების შესახებ სახეობების და რაოდენობის მითითებით. ზემოქმედება საქართველოს კანონმდებლობითა და საერთაშორისო ხელშეკრულებებით დაცულ სახეობებზე და ჰაბიტატებზე. ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საკომპენსაციო ღონისძიებებზე, მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში ჰაბიტატის აღდგენის ღონისძიებებზე.
- ინფორმაცია 3 მეტრი და მეტი დიამეტრის მქონე ლოდების აფეთქებით გამოწვეული ბიომრავალფეროვნებაზე შესაძლო ზემოქმედების შესახებ. საჭიროების შემთხვევაში განისაზღვროს შემარბილებელი და/ან საკომპენსაციო ღონისძიებები.
- სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე), მათ შორის წყალზე დამოკიდებულ ცხოველებზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები;
- აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული დეტალური ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ მდ. თერგის იქთიოფაუნაზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე;
- ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, მონიტორინგის გეგმაში აისახოს, ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი;
- ნარჩენების მართვის საკითხები, მათ შორის ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე, ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების შესახებ ინფორმაცია და მათზე ზემოქმედების საკითხები (არსებობის შემთხვევაში);
- პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;

- გზმ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- სარეაბილიტაციო გზის და ნაპირდამცავი ნაგებობის განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით).

6. გზმ-ს ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- საპროექტო გზის და ნაპირსამაგრი გაბიონის ინფრასტრუქტურული ობიექტების ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები ერთიანი ცხრილის სახით;
- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება საპროექტო გზის ინფრასტრუქტურული ობიექტები, არსებული და საპროექტო გზა, სამშენებლო ბანაკი, სამშენებლო მოედნები, სანაყაროს ტერიტორია (ასეთის საჭიროების შემთხვევაში);
- გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს მოქმედი და საპროექტო გზის დაცვის ზონების შესახებ დეტალური ინფორმაცია.

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში „საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის“ მიერ წარმოდგენილ, „საერთაშორისო მნიშვნელობის მცხეთა-სტეფანწმინდა-ლარსის საავტომობილო გზის კმ 132-კმ135 მონაკვეთზე გვირაბის შემოსავლელი საავტომობილო გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოების და მის მიმდებარედ მდინარის კალაპოტის ფორმირების სამუშაოებთან ერთად ნაპირდამცავი ნაგებობის მოწყობა-ექსპლუატაციის პროექტზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.